

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X, Y, A, B, C SKUNDO PRIŠ KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2019 m. vasario 18 d. Nr. 4D-2018/2- 843
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X, Y, A, B, C (toliau vadinama – Pareiškėjai) skundas (toliau vadinama – Skundas) dėl Kauno miesto savivaldybės administracijos (toliau vadinama – Savivaldybė, savivaldybė) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant prašymus, skundus dėl viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros išpirkimo iš savininkų (toliau vadinami – Infrastruktūros objektai arba infrastruktūros objektai) ir sprendžiant su tuo susijusius klausimus.

2. Pareiškėjai Skunde pateikia toliau nurodytą informaciją:

2.1. „Manome, kad išpirkimo procesas buvo atliktas pažeidžiant Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos aprašo nuostatas. [...] Savivaldybė privalėjo pasamdyti nepriklausomus turto vertintojus, kurie įkainotų mums priklausančius infrastruktūros objektus, ir, atsižvelgiant į atliktą turto vertinimo kainą, turėjome susitarti dėl abi puses [...] tenkinančios kainos“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Kadangi Savivaldybė [...] atsisakė mums pranešti, kokia yra nepriklausomų turto vertintojų apskaičiuota infrastruktūros kaina [...], todėl 2018-06-14 oficialiu raštu pakartotinai kreipėmės į Savivaldybės administracijos direktorių, prašydami pateikti nepriklausomų turto vertintojų atliktą mūsų infrastruktūros vertinimą.“

2.3. „2018-06-20 iš Savivaldybės Miesto tvarkymo skyriaus vedėjo gavome atsakymą, kuriame apie nepriklausomų turto vertintojų atlikto mums priklausančio turto vertinimo kainą nėra nieko parašyta. Tai vertiname kaip absoliutų biurokratinį atsirašinėjimą su rekomendacija visais klausimais kreiptis į UAB „D“ [...].“

3. Pareiškėjai Skunde prašo „išsiaiškinti, ar Savivaldybės administracija su jai vadovaujančiu direktoriumi pažeidė teisės aktų reikalavimus“.

4. Iš Skundo tyrimui pateiktų dokumentų nustatyta, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija 2018-04-09 raštu pateikė nuomonę:

4.1. „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų statyba, jeigu objektų statytojas (užsakovas) yra neviešasis geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas ar ne savivaldybės institucija, galima, kai šių objektų statyba numatyta geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros plane ir (arba) yra sudaryta trišalė savivaldybės institucijos, viešojo geriamojo vandens tiekėjo ir nuotekų tvarkytojo ir objektų statytojo (užsakovo) sutartis. [...]. Šioje sutartyje turi būti numatyti viešojo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objekto statybos terminai, finansavimo šaltiniai, šio objekto naudojimo (eksploatavimo) sąlygos ir nuosavybės teisių perleidimo savivaldybei arba viešajam geriamojo

vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui terminai, tvarka ir kitos sąlygos, nustatytos Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos apraše. Pažymėtina, kad iš esmės tos pačios nuostatos galiojo 2006 m. liepos 13 d. patvirtintame Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme. ***Atsižvelgiant į pateiktų teisės aktų normas, Kauno miesto savivaldybė, prieš išduodama Jums leidimą statyti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą, turėjo sudaryti trišalę sutartį su viešuoju geriamojo vandens tiekėju ir Jumis.***

Įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, skirta viešajam geriamojo vandens tiekimui ir nuotekų tvarkymui, nuosavybės teise turi priklausyti savivaldybei arba viešajam geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui, išskyrus atvejus, nurodytus šio straipsnio 6 ir 8 dalyse ir šio įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje“. Pažymėtina, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, kuri nuosavybės teise priklauso kitiems asmenims ir yra reikalinga viešajam vandens tiekimui, pagal 16 straipsnį savivaldybės institucijos iniciatyva turi būti: 1) perduodama savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamos įmonės ar savivaldybės nuosavybėn vadovaujantis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos apraše nustatyta tvarka arba 2) sudaromos sutartys dėl geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų naudojimo (nuomos, panaudos, jungtinės veiklos) ir geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo arba 3) jei dėl infrastruktūros perdavimo ir (arba) jos naudojimo sąlygų susitarti nepavyksta, naudojimosi šia infrastruktūra sąlygas ir tvarką gali nustatyti teismas. Atsižvelgiant į tai, savivaldybei arba šios savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamai ***įmonei suteikta teisė pasirinkti tinkamiausią ir ekonominiu požiūriu priimtinausią būdą dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros, kuri nuosavybės teise priklauso kitiems asmenims ir yra reikalinga viešajam vandens tiekimui, perėmimo.***

LR Vyriausybės 2007 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 88 patvirtintame Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos apraše išsamiai reglamentuota fiziniams ir juridiniams asmenims nuosavybės teise priklausančių geriamojo vandens tiekimo ir (ar) nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarka; savivaldybės arba savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamos įmonės veiksmų seka dalyvaujant sprendimų priėmimo dėl infrastruktūros objektų pripažinimo reikalingais ir tinkamais, dokumentų ir išvadų pateikimo tvarka.

Aprašo trečiame skyriuje reglamentuotas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų kainos nustatymas; 17 punkte nustatyta, kad „infrastruktūros objektų, viešojo geriamojo vandens tiekėjo pripažintų reikalingais ir tinkamais viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui, <...> vertę nustato nepriklausomi turto vertintojai Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo nustatyta tvarka.“ Atsižvelgiant į tai, Jūsų valdomų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų vertė turėtų būti nustatyta vadovaujantis Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo nuostatomis. Pažymėtina, jeigu infrastruktūros objekto savininkas atsisako parduoti infrastruktūros objektą arba kai tarp šalių kyla ginčas dėl kainos ar kitų pirkimo–pardavimo sutarties sąlygų, ***savivaldybės institucijos iniciatyva sudaromos sutartys dėl infrastruktūros naudojimo (nuomos, panaudos, jungtinės veiklos) ir geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo (Aprašo 22 p.).***

Aprašo 19 punkte nustatyta, kad „savivaldybės institucija, gavusi Aprašo 14 ir (arba) 15 punktuose nurodytus dokumentus, išvadą ir turto vertinimo ataskaitą, juos išnagrinėja ir ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo išvados ir dokumentų gavimo dienos, vadovaudamasi viešojo geriamojo vandens tiekėjo <...> atliktais ***tinkamumo ir reikalingumo kriterijais***, priima sprendimą dėl viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui reikalingo ir tinkamo geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros objekto <...> išpirkimo savivaldybės nuosavybėn arba teikia viešajam geriamojo vandens tiekėjui, <...> išskyrus

savivaldybės įmonės, veikiančias pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymą, pasiūlymą išpirkti viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui reikalingą ir tinkamą geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektą [...]. Apie priimtą sprendimą per 5 darbo dienas nuo jo priėmimo dienos raštu informuojamas viešasis geriamojo vandens tiekėjas [...] ir infrastruktūros objekto savininkas“; 20 punkte nustatyta: „Viešasis geriamojo vandens tiekėjas [...] ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo Aprašo 19 punkte nustatyta tvarka gauto pasiūlymo iš savivaldybės institucijos dienos infrastruktūros objekto savininkui pateikia pasiūlymą sudaryti infrastruktūros objekto pirkimo–pardavimo sutartį (toliau – pirkimo–pardavimo sutartis).“ Atsižvelgiant į tai, teisės aktuose nustatyti terminai, per kiek laiko savivaldybė ir viešasis geriamojo vandens tiekėjas turi pateikti išvadą dėl geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo reikalingumo ir tinkamumo.

Įvertinant pateiktą informaciją, *Kauno miesto savivaldybė, įgyvendindama minėtus aktus ir užtikrindama, kad viešojo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra nuosavybės teise priklausytų savivaldybei, kurios teritorijoje vykdomas viešasis geriamojo vandens tiekimas, arba šios savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamai įmonei, kad būtų užtikrintas teisės aktuose nustatytas sveikatos apsaugos, aplinkos apsaugos ir paslaugų kokybės reikalavimus atitinkantis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kaip bendrojo intereso paslaugų teikimo prieinamumas visiems gyventojams, turi teisę ir pareigą priimti sprendimus, kad Jūsų valdoma geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, reikalinga viešosioms paslaugoms užtikrinti, būtų išpirkta savivaldybės arba jos kontroliuojamos geriamojo vandens tiekimo įmonės nuosavybėn arba dėl jos eksploatavimo būtų sudarytos sutartys (nuomos, panaudos, jungtinės veiklos ir pan.).“*

4.2. Pareiškėjai 2018-06-14 raštu kreipėsi į Savivaldybę, prašydami pateikti „nepriklausomų turto vertintojų atliktą mūsų inžinerinių tinklų įvertinimą, kuriuo remiantis galėtume pereiti prie konstruktyvaus dialogo ir pasiekti abi puses tenkinantį susitarimą.“

Savivaldybė 2018-06-20 raštu Pareiškėjus informavo, kad „Kauno miesto vandentiekio, paviršinių ir buitinių nuotekų tinklus prižiūri, tvarko ir naujus rengia UAB „D“, todėl visus rūpimus klausimus turėtumėte spręsti su šia bendrove. UAB „D“ turi teisę pasirinkti tinkamiausią ir ekonominiu požiūriu priimtinausią būdą dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros, kuri nuosavybės teise priklauso kitiems asmenims ir yra reikalinga viešajam vandens tiekimui, perėmimo ir jo naudojimo. Kaip mus informavo UAB „D“, geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo kaina paskaičiuota vadovaujantis ekonomiškumo principais, nepažeidžiant teisės norminių aktų.“

4.3. Pareiškėjai 2013-09-05 kreipėsi į Bendrovę [UAB „D“] su prašymu išpirkti jiems nuosavybės teise priklausančius geriamojo vandens ir nuotekų tinklus.

Bendrovė 2013-09-26 raštu Pareiškėjams atsakė: „informuojame, kad pagal Aprašą teisės ir pareigos išperkant vandentiekio ir nuotekų infrastruktūrą nustatytos viešajam vandens tiekėjui, kuriuo Bendrovė šiuo metu įstatymo nustatyta tvarka nėra patvirtinta ir negali prisiimti viešajam vandens tiekėjui nustatytų pareigų. [...] siūlome sudaryti su mūsų Bendrove tinklų panaudos sutartį.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

5. Tuometis Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjų nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Savivaldybę, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus.

6. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. rugsėjo 27 d. nutarimu Nr. XIII-1508 Milda Vainiutė paskirta Lietuvos Respublikos Seimo kontroliere savivaldybių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti, tuomečio Seimo kontrolieriaus pradėtą tyrimą dėl Pareiškėjų skunde nurodytų aplinkybių atliko ir tyrimo išvadas dėl jo teikia Seimo kontroliere M. Vainiutė.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

7. Savivaldybė informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus, iš kurių nustatyta:

7.1. „Savivaldybė 2017-06-02 gavusi 2017-05-31 UAB „D“ [toliau vadinama ir – Bendrovė] raštą Nr. (32-07.19)8-1354 „Dėl vandentiekio, buitinių nuotekų tinklų ir siurblinių išpirkimo [...] g., Kaune“ [...], vadovaudamasi Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. (toliau – vadinama – Aprašas) nuostatomis, parinko nepriklausomą turto vertintoją rašte išvardintų Infrastruktūros objektų vertei nustatyti ir, gavus turto vertinimo ataskaitas, 2017-10-13 raštu Nr. (33.200)R-3288 pateikė Bendrovei pasiūlymą išpirkti minėtus infrastruktūros objektus.“

7.2. „Savivaldybės Nekilnojamojo turto skyrius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymu ir 2016 m. birželio 29 d. Nekilnojamojo turto ir akcijų vertinimo pirkimo II dalies nekilnojamojo turto ir akcijų vertinimo paslaugų teikimo preliminariosios sutarties Nr. SR-0806 sąlygomis, parengė infrastruktūros objektų vertinimo techninių užduočių projektus ir 2017-07-27 paslaugų teikėjams – turto vertintojams pateikė užsakymą Nr. 60-7-340 pateikti pasiūlymus atnaujinto paslaugų teikėjų varžymosi metu. Įvertinus gautus paslaugų teikėjų pasiūlymus, 2017-08-01 buvo priimtas sprendimas Nr. 60-7-345 ir su atnaujinto varžymosi laimėtoju 2017-08-09 pasirašyta Nekilnojamojo turto ir akcijų vertinimo paslaugų teikimo sutartis Nr. SR-0494 (toliau vadinama – Sutartis).“

7.3. „Savivaldybės administracija 2017-10-13 raštu Nr. (33.200)R-3288 pateikė Bendrovei siūlymą išpirkti infrastruktūros objektus, kartu buvo pateiktos ir turto vertinimo ataskaitos.“

7.4. „Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko 2015-02-17 išrašų duomenimis, Infrastruktūros objektus nuosavybės teise valdo Pareiškėjai, panaudos teise – Bendrovė. Tarp Pareiškėjų ir Bendrovės sudaryta Panaudos sutartis Nr. 5-26.“

7.5. „Bendrovė raštu Nr. (32-07.19)8-1354 „Dėl vandentiekio, buitinių nuotekų tinklų ir siurblinių išpirkimo [...] g., Kaune“ taip pat informavo Pareiškėjus apie išpirkimo procedūros inicijavimą. Šiame rašte nurodyta, kad 2016-12-23 Bendrovė gavo Pareiškėjų prašymą dėl infrastruktūros objektų išpirkimo.“

7.6. „Apie atliekamą infrastruktūros objektų vertinimą savininkų atstovas X ir Bendrovė buvo informuoti 2017-09-07 Savivaldybės administracijos Nekilnojamojo turto skyriaus raštu Nr. 60-2-937. Pareiškėjų atstovas dalyvavo vertinamo turto apžiūroje.“

7.7. „Infrastruktūros objektų vertinimo ataskaitos Savivaldybėje gautos 2017-09-20. Savivaldybės administracijos direktorius 2017-10-13 (raštu Nr. (33.200)R-3288) pateikė Bendrovei siūlymą išpirkti infrastruktūros objektus bendrovės nuosavybėn, kartu buvo pateiktos ir turto vertinimo ataskaitos (originalai).“

7.8. „Vadovaujantis Aprašo nuostatomis, Bendrovė 2018-02-27 raštu Nr. (32-07.19) 8-570 informavo Pareiškėjus apie priimtą sprendimą išpirkti Infrastruktūros objektus.“

7.9. „Pareiškėjų iniciatyva Savivaldybėje 2018-01-03 vyko susitikimas infrastruktūros objektų išpirkimo klausimais, dalyvaujant Bendrovės vadovui. Susitikimo metu Pareiškėjams išaiškinta situacija ir sutarta, kad sprendimą dėl išpirkimo jiems pateiks Bendrovė ir pasiūlys sudaryti pirkimo–pardavimo sutartį.“

7.10. „2018-01-03 susitikime, dalyvaujant Pareiškėjų atstovams, Savivaldybės administracijos ir Bendrovės vadovams, buvo diskutuojama apie infrastruktūros objektų išpirkimo kainos nustatymą, vadovaujantis Aprašu. Tinklų išpirkimo kaina paskaičiuota vadovaujantis ekonomiškumo principais, nepažeidžiant teisės norminių aktų.“

7.11. „Savivaldybės administracijoje Pareiškėjų 2018-01-04 ir 2018-02-15 prašymai, adresuoti Bendrovei ir Savivaldybės administracijai, gauti atitinkamai 2018-01-05 ir 2018-02-15 bei nukreipti informacijai Kauno miesto savivaldybės administracijos Nekilnojamojo turto skyriui.“

7.12. „Bendrovė 2018-02-27 raštu Nr. (32-07.19) 8-570 pasiūlė Pareiškėjams sudaryti infrastruktūros objektų pirkimo–pardavimo sutartį. 2018-03-23 Pareiškėjai raštu (reg. 2018-03-26

Nr. R13-526) pareiškė pastabas į gautą Bendrovės pasiūlymą. 2018-04-16 Bendrovė raštu Nr. (04.04.01) 8-1005 „Dėl vandentiekio ir nuotekų tinklų išpirkimo“ pateikė atsakymą Pareiškėjams. Šiuo metu išpirkimo procedūra neužbaigta. Pareiškėjams sutikus su pasiūlyta infrastruktūros objektų išpirkimo kaina, būtų pasirašyta pirkimo–pardavimo sutartis. Bendrovė eksploatuoja tinklus vadovaujantis sudarytos Panaudos sutarties nuostatomis ir yra pasiruošusi juos įsigyti už pasiūlytą kainą.“

7.13. Iš Savivaldybės pateiktų dokumentų nustatyta:

7.13.1. Bendrovė 2017-05-30 priėmė išvadą, kad „vandentiekio ir buitinių nuotekų tinklai [...] g., Kaune, naudojami nuo 2013-07-08, todėl ekonomiškiau teikti paslaugas šiais tinklais, negu įrenginėti naujus tinklus“;

7.13.2. Bendrovė 2017-05-31 raštu kreipėsi į Savivaldybę (kopija pateikta vienam iš Pareiškėjų į jų 2016-12-23 prašymą), prašydama „inicijuoti pateikiamų infrastruktūros objektų išpirkimo procedūrą“;

7.13.3. Savivaldybė 2017-10-13 raštu pasiūlė Bendrovei „spręsti klausimą dėl sąrašė (pridedama) nurodyto nekilnojamojo turto išpirkimo įmonės nuosavybėn“ ir pateikė nekilnojamojo turto vertinimo ataskaitas. Nepriklausomų turto vertintojų ataskaitoje pateikta siūlomo išpirkti nekilnojamojo turto rinkos vertė: [...].“ Pareiškėjams ši informacija nebuvo pateikta;

7.13.4. remiantis Savivaldybės pateiktais nekilnojamojo turto registro duomenimis, minimų infrastruktūros objektų vidutinė rinkos vertė: „[...]“;

7.13.5. Pareiškėjai 2018-01-04 prašymu kreipėsi į Bendrovę ir Savivaldybę. Prašyme nurodyta:

„Po turto vertinimo praėjus dviem mėnesiams mes paskambinome į Savivaldybės Nekilnojamojo turto skyrių ir pasiteiravome, kiek yra įvertintas mūsų turtas, bet mums buvo atsakyta, kad vedėja uždraudė skelbti turto vertinimo skaičius ir patarė laukti. Dabar praėjus beveik keturiems mėnesiams po turto vertinimo ir daugiau kaip metams nuo prašymo išpirkti turtą pateikimo kreipiamės į jus norėdami sužinoti, kas vyksta ir kodėl nebaigiamas praktiškai visas procedūras jau įvykdęs išpirkimo procesas.“ Pažymėtina, kad Savivaldybė į šį kreipimąsi neatsakė;

7.13.6. Pareiškėjai 2018-02-15 skundu kreipėsi į Bendrovę ir Savivaldybę. Skunde nurodyta: „[...] esame visiškai neinformuojami dėl mums nuosavybės teise priklausančio turto išpirkimo eigos. Apie jūsų užsakymu atliktą mums nuosavybės teise priklausančio turto vertinimą, kurį atliko nepriklausomi turto vertintojai (tą įpareigoja įstatymas išperkant privatų turtą), nebuvo gauta jokios informacijos. Todėl 2018-01-05 kreipėmės į jus su raštišku prašymu [...]. Šiandien 2018-02-15, tačiau jokio raštiško atsakymo negavome. [...]“ Savivaldybė į šį skundą Pareiškėjams neatsakė;

7.13.7. **Bendrovė** 2018-02-27 raštu (kopija pateikta Savivaldybei) Pareiškėjus informavo apie išperkamų infrastruktūros objektų **siūlomą išpirkimo kainą**: [...]“ ir pasiūlė „sudaryti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų pirkimo–pardavimo sutartį. Apie Jūsų priimtą sprendimą prašome informuoti Bendrovę 1 mėn. laikotarpyje nuo pasiūlymo gavimo dienos. Negavę atsakymo laikysime, kad atsisakote pasirašyti pirkimo–pardavimo sutartį“;

7.13.8. Pareiškėjai kreipėsi į Bendrovę ir Savivaldybę 2018-03-23 raštu, kuriame nurodė:

„[...] esame šokiruoti mums pasiūlyta išpirkimo kaina, tai yra apie 1,5 proc. turto vertės, arba 64 kartus mažiau už kainą, kurią inžinerinius tinklus yra įkainavęs Registrų centras. [...]. Manome, kad po nepriklausomų turto vertintojų atlikto vertinimo pažeidėte visą eilę infrastruktūros objektų išpirkimo apraše nurodytų punktų. Privalėjote mus informuoti, kokia nepriklausomų turto vertintojų nustatyta inžinerinių tinklų kaina, nes, atsižvelgiant į ją, turėjome susitarti, ar ta kaina tenkina abi puses. [...]. Manome, susitarimą galima buvo pasiekti [...]. Vienintelį kartą 2018-01-03 mūsų iniciatyva buvo suorganizuotas susitikimas, kuriame nuo pat pirmų minučių už visą mūsų turtą buvo siūlomas 1 Eurais, o mums paprašius įvardyti nepriklausomų turto vertintojų nustatytą inžinerinių tinklų kainą, pasakėte, kad tai ne mūsų reikalas. [...]. Manome, kad turime teisę reikalauti skaidraus ir sąžiningo inžinerinių tinklų išpirkimo proceso [...]. Todėl dar kartą reikalaujame pateikti nepriklausomų turto vertintojų atliktą mūsų inžinerinių tinklų įvertinimą, kuo

remiantis galėtume eiti į susitarimą [...]. Informuojame, kad nesutinkame su mums pasiūlyta infrastruktūros išpirkimo kaina, nes ji pateikta nesilaikant Aprašo nuostatų bei sąžiningumo ir protingumo kriterijų. Todėl laukiame greito atsakymo dėl konstruktyvaus dialogo jums patogių metu, kuris leistų pasiekti abi puses tenkinantį susitarimą.“ Savivaldybė į šį Pareiškėjų kreipimąsi (prašymą) neatsakė;

7.13.9. Bendrovė 2018-04-16 raštu Pareiškėjams atsakė: „[...] Bendrovė turi teisę pasirinkti tinkamiausią ir ekonominiu požiūriu priimtinausią būdą dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros, kuri nuosavybės teise priklauso kitiems asmenims ir yra reikalinga viešajam vandens teikimui, perėmimo ir jos naudojimo. Bendrovės nuomone, [...] infrastruktūros objektų išpirkimo kaina paskaičiuota vadovaujantis ekonomiškumo principu, nepažeidžiant teisės norminių aktų.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

8. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

8.1. *Vietos savivaldos įstatyme* (toliau vadinama ir – VSI) reglamentuojama:

8.1.1 *5 straipsnis* – „1. Savivaldybių funkcijos pagal sprendimų priėmimo laisvę skirstomos į: 1) savarankiškasias. Šias funkcijas savivaldybės atlieka pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktą kompetenciją, įsipareigojimus bendruomenei ir šios interesais. Įgyvendindamos šias funkcijas, savivaldybės turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę ir yra atsakingos už savarankiškujų funkcijų atlikimą. Įgyvendinant šias funkcijas, savivaldybių veiklą saisto įstatymų nustatyti reikalavimai ir tvarka, kuri, kai tai numatyta įstatymuose, nustatoma ir kituose teisės aktuose; [...]. 2. Savivaldybių funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba ir meras, įgyvendindami įstatymuose nustatytus įgaliojimus. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, meras, savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos), kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal sudarytas sutartis kiti viešai pasirenkami fiziniai ar juridiniai asmenys. [...]“;

8.1.2. *6 straipsnis* – „Savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos: [...] 30) šilumos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas; [...]“.

8.2. *Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme* (toliau vadinama – Įstatymas, GVTNTI) reglamentuojama:

8.2.1. *10 straipsnis* – „Savivaldybių: [...] 11) administracijų direktoriai ar jų įgalioti asmenys prižiūri viešųjų geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų, paviršinių nuotekų tvarkytojų veiklos ir plėtros planų vykdymą; 12) administracijų direktoriai ar jų įgalioti asmenys koordinuoja ir prižiūri geriamojo vandens tiekimą, paviršinių nuotekų tvarkymą, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą savivaldybės teritorijoje; [...]“;

8.2.2. *16 straipsnis* – „4. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, skirta viešajam geriamojo vandens tiekimui ir nuotekų tvarkymui, nuosavybės teise turi priklausyti savivaldybei arba viešajam geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui, išskyrus atvejus, nurodytus šio straipsnio 6 ir 8 dalyse ir šio įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje. 5. Paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūra nuosavybės teise turi priklausyti savivaldybei arba paviršinių nuotekų tvarkytojui, išskyrus atvejus, nurodytus šio straipsnio 6 ir 8 dalyse. 6. Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūra, kuri nuosavybės teise priklauso kitiems asmenims ir yra reikalinga bei tinkama viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui, ir (arba) paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūra, kuri nuosavybės teise priklauso kitiems asmenims ir yra reikalinga bei tinkama paviršinių nuotekų tvarkymui, turi būti savivaldybės institucijos iniciatyva

perduodama savivaldybei arba viešajam geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui ar paviršinių nuotekų tvarkytojui vadovaujantis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos apraše nustatyta tvarka. ***Jeigu dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros ar paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros išpirkimo ir perdavimo savivaldybės arba viešojo geriamojo vandens tiekėjo ir nuotekų tvarkytojo ar paviršinių nuotekų tvarkytojo nuosavybėn susitarti nepavyksta, savivaldybės institucijos iniciatyva turi būti sudaromos sutartys dėl geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo (nuomos, panaudos, jungtinės veiklos) ir geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo.*** 7. Viešasis geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas ir paviršinių nuotekų tvarkytojas sprendžia, ar viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijoje esančios, bet ne jų naudojamos infrastruktūros ar jiems nepriklausantys geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektai yra reikalingi ir tinkami viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui, paviršinių nuotekų tvarkymui, ir kreipiasi į savivaldybę dėl šių objektų išpirkimo ar naudojimo teisės įgijimo. 8. Jeigu dėl šio straipsnio 6 dalyje nurodytų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros perdavimo ir (arba) jos naudojimo sąlygų susitarti nepavyksta, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo sąlygas ir tvarką nustato teismas. 9. Kai dėl šio straipsnio 6 dalyje nurodytų geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros perdavimo ir (arba) jos naudojimo sąlygų susitarti nepavyksta, geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo sąlygos ir tvarka nustatoma siekiant aprūpinti abonentus ir vartotojus geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugomis ir tik savivaldybių viešosiose geriamojo vandens tiekimo teritorijose, nustatytose pagal šio įstatymo 12 straipsnio nuostatas, sukurtai geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūrai. [...].“

8.3. *Viešojo administravimo įstatyme* (toliau vadinama – VAI; redakcija; galiojusi iki 2018-04-02) reglamentuojama:

8.3.1. *2 straipsnis* – „14. **Prašymas** – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens **kreipimasis** į viešojo administravimo subjektą prašant suteikti administracinę paslaugą, priimti administracinį sprendimą arba atlikti kitus teisės aktuose nustatytus veiksmus. 15. **Skundas** – asmens rašytinis kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame nurodoma, kad yra pažeistos jo teisės ar teisėti interesai, ir prašoma juos apginti“;

8.3.2. *14 straipsnis* – „1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės tvirtina Vyriausybė. [...] 7. Apie prašymo ar skundo nenagrinėjimą asmeniui pranešama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo viešojo administravimo subjekte dienos, išskyrus atvejus, kai prašyme ar skunde nenurodyta jokių asmens duomenų ryšiui palaikyti. 8. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. Jeigu nėra kito viešojo administravimo subjekto, kuriam galėtų perduoti prašymą ar skundą nagrinėti pagal kompetenciją, jis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos apie tai praneša asmeniui paaiškindamas jo prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis.“

8.4. *Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatyme* reglamentuojama:

8.4.1. *5 straipsnis* – „1. Turto arba verslo vertė nustatoma: 1) vadovaujantis rinkos ekonomikos logika ir kriterijais, rinkos ir ekonominių sąlygų tyrimų ir stebėjimų rezultatais, kurių taikymas išsamiai nurodytas Turto ir verslo vertinimo metodikoje; 2) laikantis teisingumo, protingumo, sąžiningumo, nuosavybės neliečiamumo, sutarčių laisvės, vertinimo objektyvumo ir nepriklausomumo, teisinio apibrėžtumo ir neleistinumo piktnaudžiauti teise principų; 3) taikant

teisėtų, pagrįstų lūkesčių ir interesų, apdairumo ir atsargumo, pakeitimo kitu turtu arba verslu ir alternatyvaus turto arba verslo panaudojimo kriterijus, išsamiai nurodytus Turto ir verslo vertinimo metodikoje. 2. Turto arba verslo vertės nustatymo pagrindas yra nauda, kurią galima gauti turtą arba verslą protingai naudojant, plėtojant arba juo disponuojant“;

8.4.2. 24 straipsnis – „1. **Turto arba verslo vertinimo ataskaita yra užsakovo nuosavybė ir gali būti teikiama tretiesiems asmenims arba viešinama užsakovo nuožiūra**, atsižvelgiant į ataskaitoje nurodytą vertinimo atvejį, išskyrus šio įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nustatytą atvejį, kai siekiama nustatyti turto arba verslo vertinimo ataskaitos atitiktį šio įstatymo 22 straipsnyje nustatytiems reikalavimams, jeigu Lietuvos Respublikos teisės aktuose arba turto arba verslo vertinimo įmonės ar nepriklausomo turto arba verslo vertintojo ir užsakovo sudarytose sutartyse nenustatyta kitaip. Turto arba verslo vertinimo įmonė ar nepriklausomas turto arba verslo vertintojas turto arba verslo vertinimo ataskaitos antrojo egzemplioriaus (kopijos) kopiją privalo pateikti Priežiūros įstaigai šio įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 3 punkte arba 4 dalies 6 punkte nustatytu atveju. [...].“

8.5. Vyriausybės 2007-01-29 nutarimu Nr. 88 patvirtintame Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarkos apraše (Aprašas) nustatyta:

„13. Viešasis geriamojo vandens tiekėjas, paviršinių nuotekų tvarkytojas **ne vėliau kaip per 4 mėnesius** nuo Aprašo 10 punkte nurodytų dokumentų ir informacijos gavimo dienos parengia išvadą apie infrastruktūros objekto reikalingumą ir tinkamumą viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui, paviršinių nuotekų tvarkymui (toliau – išvada) ir per 5 darbo dienas nuo išvados parengimo dienos ją pateikia infrastruktūros objekto savininkui. 14. Viešasis geriamojo vandens tiekėjas, parengęs išvadą ir nusprendęs, kad infrastruktūros objektas yra reikalingas ir tinkamas viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui, per 5 darbo dienas nuo išvados parengimo dienos pateikia savivaldybės, kurios viešojo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo teritorijoje yra šis infrastruktūros objektas, institucijai išvadą kartu su dokumentais, gautais pagal Aprašo 9 ir 10 punktus, prašydamas inicijuoti objekto išpirkimą iš infrastruktūros objekto savininko. 16. **Gavusi viešojo geriamojo vandens tiekėjo, paviršinių nuotekų tvarkytojo išvadą, kad infrastruktūros objektas yra reikalingas ir tinkamas viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui, paviršinių nuotekų tvarkymui, savivaldybės institucija Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme nustatyta tvarka parenka nepriklausomą turto vertintoją šio objekto vertei nustatyti.** 17. Infrastruktūros objektų, viešojo geriamojo vandens tiekėjo pripažintų reikalingais ir tinkamais viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui, paviršinių nuotekų tvarkytojo pripažintų reikalingais ir tinkamais paviršinėms nuotekoms tvarkyti, vertę nustato nepriklausomi turto vertintojai Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo nustatyta tvarka. **Sutartį su turto vertintojais sudaro ir už turto vertinimo paslaugas apmoka savivaldybės institucija.** 22. Jeigu infrastruktūros objekto savininkas atsisako parduoti infrastruktūros objektą arba kai tarp šalių kyla ginčas dėl kainos ar kitų pirkimo-pardavimo sutarties sąlygų, **savivaldybės institucijos iniciatyva sudaromos sutartys dėl infrastruktūros naudojimo (nuomos, panaudos, jungtinės veiklos) ir geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo.** 23. Už išperkama geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektą savivaldybės institucija ar viešasis geriamojo vandens tiekėjas, paviršinių nuotekų tvarkytojas su infrastruktūros objekto savininkais atsiskaito pirkimo-pardavimo sutartyje nustatytais terminais ir būdu. [...]. 19. **Savivaldybės institucija**, gavusi Aprašo 14 ir (arba) 15 punktuose nurodytus dokumentus, išvadą ir turto vertinimo ataskaitą, juos išnagrinėja ir **ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo išvados ir dokumentų gavimo dienos**, vadovaudamasi viešojo geriamojo vandens tiekėjo, paviršinių nuotekų tvarkytojo atliktais tinkamumo ir reikalingumo kriterijais, **priima sprendimą dėl viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui reikalingo ir tinkamo geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros objekto, paviršinių nuotekų tvarkymui reikalingo ir tinkamo paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros objekto išpirkimo savivaldybės nuosavybėn** arba teikia

viešajam geriamojo vandens tiekėjui, paviršinių nuotekų tvarkytojui, išskyrus savivaldybės įmones, veikiančias pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymą, pasiūlymą išpirkti viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui reikalingą ir tinkamą geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektą, paviršinių nuotekų tvarkymui reikalingą ir tinkamą paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektą. **Apie priimtą sprendimą per 5 darbo dienas nuo jo priėmimo dienos raštu informuojamas viešasis geriamojo vandens tiekėjas, paviršinių nuotekų tvarkytojas ir infrastruktūros objekto savininkas.** 20. **Viešasis geriamojo vandens tiekėjas, paviršinių nuotekų tvarkytojas ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo Aprašo 19 punkte nustatyta tvarka gauto pasiūlymo iš savivaldybės institucijos dienos infrastruktūros objekto savininkui pateikia pasiūlymą sudaryti infrastruktūros objekto pirkimo-pardavimo sutartį (toliau pirkimo-pardavimo sutartis).** 21. Infrastruktūros objekto išpirkimas įforminamas pirkimo-pardavimo sutartimi, kurią įstatymų nustatyta tvarka pasirašo savivaldybės institucija ar viešasis geriamojo vandens tiekėjas, paviršinių nuotekų tvarkytojas ir infrastruktūros objekto savininkas.“

8.6. *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintose Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) (2017-11-15 nutarimo Nr. 93 redakcija, galiojanti nuo 2017-11-23) nustatyta:*

„24. Priėmus prašymą ar skundą, asmens pageidavimu įteikiama, o jeigu prašymas ar skundas gautas paštu arba elektroninėmis priemonėmis, asmens pageidavimu per 3 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo institucijoje dienos asmens nurodytu adresu arba elektroninio pašto adresu išsiunčiama Taisyklių priede nustatytos formos pažyma apie priimtus dokumentus. 25. Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Administracinės procedūros atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų. [...]. 26. Jeigu prašymo nagrinėjimas susijęs su komisijos sudarymu, posėdžio sušaukimu ar kitais atvejais, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo prašymo ir visų reikiamų dokumentų gavimo institucijoje dienos, institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo turi teisę pratęsti šį terminą dar iki 20 darbo dienų. Pratęsus Taisyklių 25 punkte nustatytą prašymo nagrinėjimo terminą, institucija per 2 darbo dienas nuo institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens tokio sprendimo priėmimo dienos išsiunčia asmeniui pranešimą raštu ir nurodo prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis. 27. Jeigu prašymui išnagrinėti būtina informacija ir dokumentai, kuriuos privalo pateikti asmuo, kuris kreipiasi, ir institucija tokios informacijos ir dokumentų pati gauti negali, per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos ji kreipiasi į asmenį raštu, prašydama pateikti šią informaciją ir dokumentus, ir praneša, kad prašymo nagrinėjimas stabdomas, iki bus pateikta prašymui išnagrinėti būtina informacija ir dokumentai. Kai per institucijos nustatytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 darbo dienos, prašymui išnagrinėti būtina informacija ir dokumentai negaunami, prašymas nenagrinėjamas, per 3 darbo dienas nuo institucijos nustatyto termino suėjimo dienos dokumentų originalai gražinami asmeniui ir nurodoma gražinimo priežastis. Institucija pasilieka prašymo ir gautų dokumentų kopijas. 28. Prašymo, adresuoto vienai institucijai, kai prašyme nurodyti klausimai priskiriami kelių institucijų kompetencijai, nagrinėjimą organizuoja ir į jį atsako prašymą gavusi institucija. Prašymą gavusi institucija, nustačiusi, kad prašyme nurodyti klausimai priskiriami ir kitų institucijų kompetencijai, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos persiunčia jo kopiją kitoms institucijoms, su kurių kompetencija susijęs prašymo nagrinėjimas. Kitos institucijos, su kurių kompetencija susijęs prašymo nagrinėjimas, ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo prašymo gavimo jų institucijoje dienos pagal kompetenciją atsako prašymą persiuntusiai institucijai. Prašymo nagrinėjimą organizuojanti institucija, gavusi iš kitų institucijų, su kurių kompetencija susijęs prašymo nagrinėjimas, nuomones, pateikia asmeniui apibendrintą atsakymą, pridėdama gautų institucijų raštų kopijas. [...]. 35. **Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:** 35.1. į prašymą

suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. 36. Prašymą nagrinėjusi institucija, pati pastebėjusi ar gavusi pagrįstą asmens kreipimąsi dėl atsakyme esančių spausdinimo, skaičiavimo ar faktinių duomenų klaidų, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo klaidos paaiškėjimo arba asmens kreipimosi dienos jas ištaiso ir pateikia asmeniui ištaisyta atsakymą arba praneša jam, kodėl klaidos nebuvo taisomos. 37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos. 38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-aus) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

9. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

9.1. *Konstitucinis Teismas 2004-12-13 nutarime, priimtame byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03*, konstatavo:

„[...] Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, **kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų**. Valstybės tarnautojai turi **nepiktnaudžiauti jiems nustatytomis galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų**. Konstitucinis Teismas 2000-06-30 nutarime konstatavo, kad valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių [...]. [...] Konstitucinis Teismas 2004-07-01 nutarime ir 2004-11-05 išvadoje konstatavo, kad **Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms [...]** (Konstitucinio Teismo 1999-05-11 nutarimas, 2004-11-05 išvada) [...]“

9.2. *Konstitucinis Teismas savo 2003-12-30 nutarime*, be kita ko, yra konstatavęs:

„[...] Konstitucijos 29 straipsnyje yra įtvirtintas visų asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams principas. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad tai yra formalios *asmenų lygybės principas*. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio turinį Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad šio principo turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant. Šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pačius faktus savavališkai vertinti skirtingai.

Visų asmenų lygybės principas reiškia ir tai, kad atitinkamos rūšies santykių subjektams – visiems vienodais požymiais pasižymintiems asmenims (jų grupėms) turi būti taikomas tas pats įstatymas ar kitas teisės aktas – tas pats vienodas, visiems tos kategorijos subjektams bendras, lygus matas. Vienodai turi būti taikomos tiek materialiosios, tiek proceso teisės normos.

Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeidžiamas, jei tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais,

būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. nutarimas). [...].“

9.3. *Konstitucinis Teismas savo 2011-06-23 sprendime*, be kita ko, yra konstatavęs:

„[...] Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinio teisinės valstybės principo negalima aiškinti kaip įtvirtinto tik Konstitucijos preambulėje; neatsiejami konstitucinio teisinės valstybės principo elementai yra *teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas*; konstitucinis proporcingumo principas yra vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2005 m. rugpjūčio 23 d., 2010 m. gegužės 28 d., 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimai). [...].“

9.4. *2000 m. birželio 30 d. nutarime* konstatuota, kad „valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių. [...] valstybės tarnybos sistema turi veikti taip, kad ne tik būtų nustatyta atsakomybė už valstybės tarnyboje padarytus pažeidimus, bet ir kad asmenys, padarę pažeidimus valstybės tarnyboje, būtų iš tikrųjų traukiami atsakomybėn.“

10. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika:*

10.1. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo* (toliau vadinama ir – LVAT) *2012-03-01 nutartyje* (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei *gero administravimo, atsakingo valdymo* principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

10.2. *LVAT 2016-09-16 apžvalgoje* (Administracinė jurisprudencija. 2016, 30), be kita ko, nurodyta:

„Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija gerą administravimą įvardija kaip pagrindinę teisę. [...]. Administracinės taisyklės turi svarbią reikšmę įgyvendinant teisę, įskaitant ir teisę, susijusią su pagrindinių žmogaus teisių apsauga. Administracinė teisė savaime yra svarbus teisių apsaugos veiksnys. Antai, teisė būti išklaustam ir pareiga surinkti pakankamai informacijos (prieš priimančią sprendimą) yra neatsiejama įvairių materialiuju teisių, laiduojamų nacionalinių konstitucijų ir įstatymų, įgyvendinimo dalis. Todėl šios taisyklės gali veikti kaip priemonė tikslui - materialiuju teisių įgyvendinimui konkrečioje situacijoje - pasiekti. [...] Geras administravimas, įtvirtintas kaip asmenų subjektinė teisė, viešojo administravimo subjektus ne tik įpareigoja paisyti teisių

reikalavimų, bet taip pat suteikia asmenims šios teisės įgyvendinamumo garantiją jų santykiuose su administraciniais organais (*Wakefield 2007, 58-59*). [...].“

10.3. „Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. Viešojoje teisėje veikiančys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas (LVAT 2009-04-09 sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-476/2009; 2009-12-23 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1505/2009). „Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (arba kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikiama paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje – įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“ (2013-03-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013).“

11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika:

11.1. Civilinė byla Nr. 3K-3-135/2012:

„Geriamojo vandens tiekimas ir nuotekų šalinimas yra viena valstybės reguliuojamų ūkinės veiklos sričių. [...]. Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valstybinio valdymo ir reguliavimo pagrindus ir vandens tiekėjų bei abonentų (vartotojų) teisinius santykius - Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas (2006 m. liepos 13 d. įstatymas Nr. X-764). Geriamojo vandens įstatymo tikslas – užtikrinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ūkio nenutrūkstamą funkcionavimą, taip pat visuomenės poreikius atitinkančią plėtrą sudarant sąlygas fiziniams ir juridiniams asmenims priimtinomis sąlygomis apsirūpinti tinkamos kokybės geriamuoju vandeniu ir gauti geros kokybės nuotekų tvarkymo paslaugas (1 straipsnio 2 dalis). Šio įstatymo nuostatos taikomos visiems asmenims, tiekiantiems šaltą geriamąjį vandenį ir teikiantiems nuotekų tvarkymo paslaugas (1 straipsnio 3 dalis). Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas – savarankiška savivaldybės funkcija viešųjų paslaugų tiekimo gyventojams srityje (Vietos savivaldos įstatymo 5 straipsnis, 6 straipsnio 1 dalies 30 punktas). Įstatymu savivaldybės įpareigotos užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi.

Iš aptariamo teisinio reglamentavimo išplaukia išvada, kad geriamojo vandens tiekimas ir nuotekų šalinimas yra viešasis interesas. Geriamojo vandens įstatyme įtvirtinto tikslo užtikrinti visuomenės poreikius atitinkantį geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų šalinimą siekiama valstybės įgaliotoms institucijoms vykdant šios veiklos valstybinį reguliavimą (nustatant reikalavimus vandens tiekimui, kontroliuojant paslaugų kainas ir kt.) bei savivaldybėms organizuojant viešąjį vandens tiekimą viešojo vandens tiekimo teritorijose (teritorijos, kuriose savivaldybės privalo organizuoti (užtikrinti) viešąjį vandens tiekimą (Geriamojo vandens įstatymo 2 straipsnio 1 dalies 24 punktas). Pagal šį įstatymą viešojo vandens tiekimo teritorijas sudaro gyvenamosios vietovės, jų dalys ir pavieniai gyvenamieji namai bei kiti pastatai siekiant, kad ne mažiau kaip 95 procentai kiekvienos savivaldybės gyventojų būtų aprūpinami viešojo vandens tiekėjo tiekiamu vandeniu ir teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis; į viešojo vandens tiekimo teritorijas įtraukiamos šios gyvenamosios vietovės, jų dalys ir pavieniai gyvenamieji namai bei kiti pastatai, kuriuose: 1) geriamuoju vandeniu aprūpinama ne mažiau kaip 50 asmenų; 2) yra valstybei, savivaldybei arba savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamai įmonei priklausanti naudojimui tinkama geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūra; 3) gyvenantys gyventojai dėl vandens išteklių trūkumo, aplinkosaugos reikalavimų, ekonominių ar kitų priežasčių neturi galimybės būti aprūpinami arba negali apsirūpinti tinkamos kokybės geriamuoju vandeniu kitais būdais, išskyrus viešąjį vandens tiekimą (Geriamojo vandens įstatymo 13 straipsnis). ***Viešojo vandens tiekimo teritorijose vandenį tiekia viešieji vandens tiekėjai – valstybės ar savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamos įmonės, turinčios šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka įgytą teisę ir pareigą vykdyti viešąjį vandens tiekimą savivaldybės (kelių savivaldybių) viešojo vandens tiekimo teritorijose*** (viešojo vandens tiekimo regionuose) (Geriamojo vandens

įstatymo 2 straipsnio 1 dalies 20 punktas). [...]. Geriamojo vandens įstatymo 18 straipsnio „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra“ 2 dalyje nustatyta, kad viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra nuosavybės teise priklauso savivaldybei, kurios teritorijoje vykdomas viešasis vandens tiekimas, arba šios savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamai įmonei. Viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, kuri nuosavybės teise priklauso kitiems asmenims ir yra reikalinga viešajam vandens tiekimui, savivaldybės iniciatyva gali būti išperkama savivaldybės (savivaldybių) kontroliuojamos įmonės ar savivaldybės nuosavybės Vyriausybės nustatyta vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų išpirkimo tvarka arba gali būti sudaromos sutartys dėl geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų naudojimo (nuomos, panaudos, jungtinės veiklos ir pan.). Jei dėl viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros išpirkimo arba dėl sutarties dėl šios infrastruktūros naudojimo sudarymo susitarti nepavyksta, naudojimosi viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra sąlygas ir tvarką gali nustatyti teismas [...].

Kauno miesto savivaldybės pateiktais duomenimis (Kauno miesto savivaldybės administracijos miesto ūkio departamento 2008 m. gruodžio 30 d. raštas, Kauno miesto savivaldybės administracijos 2009 m. gegužės 18 d. raštas, kt.), UAB „D“ yra savivaldybės kontroliuojama įmonė, įregistruota teisės aktų nustatyta tvarka ir įgijusi teisę vykdyti geriamojo vandens tiekimą, teikti nuotekų tvarkymo paslaugą bei sudaryti tinklų eksploatacijos sutartis. Tai – vienintelis vandens tiekėjas savivaldybės teritorijoje, valdantis viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą ir teikiantis viešąją vandens tiekimo paslaugą, jos kainas pagal viešųjų vandens tiekėjų kainų priežiūrą reglamentuojančias įstatymo normas nustato Kauno miesto savivaldybė bei prižiūri Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija [...]. Šios aplinkybės patvirtina kasatoriaus teiginius, kad ***atsakovo statusas ir veikla de facto atitinka viešojo vandens tiekėjo statusą ir veiklą***. Byloje taip pat yra duomenų, kad teritorija, į kurią per ginčo infrastuktūrą tiekiamas vanduo, pagal aprūpinamų vartotojų skaičių atitinka Geriamojo vandens įstatymo 13 straipsnyje įtvirtintus kriterijus viešojo vandens tiekimo teritorijai, joje geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų šalinimą užtikrina savivaldybė. Atsakovas ir trečiasis asmuo pripažįsta, kad atsakovas naudoja kasatoriui priklausančius vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo įrenginius savivaldybės gyventojų interesų tenkinimui – vykdydamas paslaugų tiekimo sutartis su vartotojais [...].

Teisėjų kolegija konstatuoja, jog UAB „D“ faktiškai vykdamas viešąjį vandens tiekimą, vien ta aplinkybė, kad jos, kaip viešojo vandens tiekėjos, statusas įstatymo nustatyta tvarka neišformintas, nėra lemiamas sprendžiant byloje kilusį ginčą. Kadangi ginčo faktiniai santykiai įstatyme tiesiogiai neregulmentuoti, UAB „D“ pareigoms ir teisėms dėl ginčo infrastruktūros naudojimo įstatymo analogijos pagrindu (CK 1.8 straipsnio 1 dalis) taikytinos Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 18 straipsnio „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra“ nuostatos. [...].“

11.2. „Jei atsakovė atsisako išpirkti ieškovei priklausančius geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo įrenginius, tačiau faktiškai jais naudojasi, turi būti sprendžiamas klausimas dėl kitos įstatyme nustatytos alternatyvos – naudojimosi teisės įgijimo (įforminimo) ir atlyginimo už šį naudojimąsi nustatymo, nes atsisakymas išpirkti ieškovei priklausančius įrenginius pats savaime nesuteikia pagrindo atsakovei juos naudoti neatlygintinai. (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2017 m. vasario 22 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-57-313/2017*).“

12. Lietuvos apeliacinio teismo nutartis (civilinė byla Nr. e2A-446-516/2018):

„Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencijoje yra konstatuota, kad teisės netrukdomai naudotis nuosavybe ribojimas (Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 1 protokolo 1 straipsnis) turi nustatyti teisingą bendrojo visuomenės intereso poreikių ir reikalavimų, keliamų pagrindinių asmens teisių apsaugai, pusiausvyrą. Turi egzistuoti pagrįstas naudojamų priemonių ir priemone (kurią taikant atimamas

asmens turtas) siekiamo tikslo proporcingumo ryšys (žr. 2012 m. spalio 25 d. Didžiosios Kolegijos sprendimą byloje *Vistinš ir Perepjolkins prieš Latviją*, pareiškimo Nr. 71243/01 § 108; 2006 m. kovo 29 d. Didžiosios Kolegijos sprendimą byloje *Scordino prieš Italiją* (Nr. 1), pareiškimo Nr. 36813/97, § 93).

Šiuo atveju teisėjų kolegija pažymi, kad tiek naudojimosi ginčo inžineriniais tinklais sąlygų nustatymas, tiek teisinis reguliavimas, susijęs su jų išpirkimu, patenka į Konvencijos 1 protokolo 1 straipsnio taikymo sritį. EŽTT yra pažymėjęs, kad siekiant įvertinti valstybės veiksmų suderinamumą su Konvencijos 1 protokolo 1 straipsnio reikalavimais, teismas turi atlikti bendrą įvairių interesų išnagrinėjimą, atsižvelgdamas į faktą, kad Konvencijos tikslas – užtikrinti teises, „praktines ir veiksmingas“, o ne teorines ir iliuzines. Teismas privalo į situaciją pažvelgti iš esmės, atkreipdamas dėmesį į visas svarbias aplinkybes, įskaitant proceso šalių elgesį, valstybės įtvirtintas priemones ir jų įgyvendinimą. Kai svarstomas bendrojo intereso klausimas, valdžios institucijos turi veikti laiku, tinkamai ir nuosekliai (žr. *Fener Rum Erkek Lisesi Vakf prieš Turkiją*, no. 34478/97, § 46, 9 January 2007, *Bistrović prieš Kroatiją*, no. 25774/05, § 35, 31 May 2007). [...]. Teisėjų kolegija pažymi, kad GVTNTĮ nustato atsakovei aktyvų vaidmenį perimant ginčo tinklus viešajam vandens tiekimui (GVTNTĮ 16 straipsnio 6 dalis). [...]. GVTNTĮ 16 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad jeigu dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros ar paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros išpirkimo ir perdavimo savivaldybės arba viešojo geriamojo vandens tiekėjo ir nuotekų tvarkytojo ar paviršinių nuotekų tvarkytojo nuosavybėn susitarti nepavyksta, savivaldybės institucijos iniciatyva turi būti sudaromos sutartys dėl geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo (nuomos, panaudos, jungtinės veiklos) ir geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo. GVTNTĮ 16 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad jeigu dėl šio straipsnio 6 dalyje nurodytų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros perdavimo ir (arba) jos naudojimo sąlygų susitarti nepavyksta, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo sąlygas ir tvarką nustato teismas. Tai reiškia, kad teismo sprendimu gali būti nustatoma naudojimo tvarka ir sąlygos, tačiau negali būti nustatoma prievolė tinklus išpirkti. [...].“

Tyrimo išvados

13. Atsižvelgiant į Pareiškėjų nurodytas aplinkybes, išskirtinos šios Skundo dalys:

13.1. Dėl Savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant su infrastruktūros objektų išpirkimu susijusius klausimus.

13.2. Dėl Savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant Pareiškėjų prašymus, skundus.

14. Pagal Seimo kontrolierių įstatymo 19² straipsnio nuostatas, Seimo kontrolierių įstaiga yra nacionalinė žmogaus teisių institucija (NŽTI). ***Svarbiausi NŽTI tikslai*** – pasisakyti įvairiais žmogaus teisių klausimais ir, bendradarbiaujant su visuomene, kelti aktualias žmogaus teisių problemas, atlikti kitas pagrindines NŽTI funkcijas, apibrėžtas JT Generalinės Asamblėjos priimtoje rezoliucijoje.

Dėl Savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant su infrastruktūros objektų išpirkimu susijusius klausimus

15. Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes bei į teisinį reglamentavimą, konstatuotina:

15.1. Tyrimo metu Seimo kontrolierė pagal jai suteiktą kompetenciją vertino skundžiamas faktines aplinkybes ir surinktus įrodymus tik teisės taikymo aspektu. Pažymėtina, jog Seimo kontrolierė neturi įgaliojimų tirti ir vertinti Pareiškėjų Skunde nurodytas aplinkybes techniniu,

inžineriniu, finansiniu ar kitokiu aspektu, reikalaujančiu tam tikros srities specialiujų žinių. Išvados teiktos vertinant tik viešojo administravimo subjektų (Savivaldybės) pareigūnų veiksmus.

15.2. Vadovaudamiesi Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje (pvz., dėl pareigūnų laiku nepriimtų sprendimų, kuriuos pagal įstatymą jie įgalioti priimti, dėl informacijos asmenims apie jų teises, priimtų sprendimų apskundimo tvarką nesuteikimo, dėl pagal kompetenciją pareiškėjams pateiktų neišsamių paaiškinimų ir pan.).

Pažymėtina, kad UAB „D“ (Bendrovė) nėra viešojo administravimo institucija arba įstaiga, o jos darbuotojai – pareigūnai, kurie atitiktų Seimo kontrolierių įstatyme pateiktą pareigūno sąvoką ir kurių veiklos tyrimas būtų priskirtas Seimo kontrolieriaus kompetencijai. Taigi, Seimo kontrolieriui pagal kompetenciją nepriskirta vertinti jų veiksmų teisėtumo ir pagrįstumo, teikti įpareigojimus.

15.3. Pareiškėjai skundžiasi dėl galimo Savivaldybės pareigūnų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo organizuojant jiems nuosavybės teise priklausančių infrastruktūros objektų išpirkimo procesą, vykdamą Bendrovės veiklos kontrolę minimo proceso metu, nesiimant iniciatyvos organizuoti susitikimus ir derybų keliu spręsti ginčytinus klausimus (pvz., dėl infrastruktūros objektų išpirkimo kainos) ir kt.

15.4. *Nagrinėjamu atveju:*

15.4.1. geriamojo vandens tiekimą, nuotekų, paviršinių nuotekų tvarkymą savivaldybės teritorijoje organizuoja savivaldybių institucijos (Įstatymo 13 straipsnis). Vadovaujantis VSĮ (pažymos 8.1 punktas), viena iš savarankiškųjų Savivaldybės funkcijų yra **geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas**. Šią funkciją Savivaldybė atlieka pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktą kompetenciją, įsipareigojimus bendruomenei ir šios interesais. Įgyvendindama šią funkciją, Savivaldybė turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę ir **yra atsakinga už šios savarankiškosios funkcijos atlikimą**.

Pagal Įstatymo nuostatas (pažymos 8.2 punktas), Savivaldybės administracijos direktorius ar jo įgalioti asmenys prižiūri viešųjų geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų (nagrinėjamu atveju – Bendrovės) veiklos ir plėtros planų vykdymą, koordinuoja ir prižiūri geriamojo vandens tiekimą, paviršinių nuotekų tvarkymą, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą Savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybė turi užtikrinti, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra nuosavybės teise priklausytų Savivaldybės kontroliuojamai įmonei, kad būtų užtikrintas teisės aktuose nustatytas sveikatos apsaugos, aplinkos apsaugos ir paslaugų kokybės reikalavimus atitinkantis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kaip bendrojo intereso paslaugų teikimo prieinamumas visiems gyventojams.

Savivaldybė **turi teisę ir pareigą** (pažymos 4.1 punktas) priimti konkrečius sprendimus, kad Pareiškėjų valdoma geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, reikalinga viešosioms paslaugoms užtikrinti, būtų išpirkta Savivaldybės arba jos kontroliuojamos geriamojo vandens tiekimo įmonės nuosavybėn arba dėl jos eksploataavimo būtų sudarytos sutartys.

Tyrimo metu nustatyta, kad Bendrovė yra Savivaldybės kontroliuojama įmonė, turinti teisę vykdyti geriamojo vandens tiekimą, teikti nuotekų tvarkymo paslaugą bei sudaryti tinklų eksploatacijos sutartis. Bendrovė yra viešasis geriamojo vandens tiekėjas;

15.4.2. tyrimo metu nustatyta, jog Savivaldybės veiksmai (Bendrovės veiklos kontrolė, sprendimų priėmimas ir kita), kad Pareiškėjams nuosavybės teise priklausančių infrastruktūros objektų išpirkimo procesas vyktų sklandžiai ir atitiktų teisės aktų reikalavimus, buvo nepakankami:

1) Pareiškėjai prašymą dėl infrastruktūros objektų išpirkimo Bendrovei pateikė 2016-12-23 (Savivaldybės pateikta informacija). Bendrovė **tik 2017-05-30** priėmė išvadą, kad Pareiškėjams nuosavybės teise priklausančios infrastruktūros objektai yra **naudojami nuo 2013-07-08**, „todėl ekonomiškiau teikti paslaugas šiais tinklais, negu įrenginėti naujus tinklus“. Kadangi nepateikta tikslesnė informacija, ar Pareiškėjai kartu su prašymu pateikė visus reikiamus dokumentus, Apraše

nustatytas 4 mėnesių terminas išvadai parengti skaičiuotinas nuo 2016-12-23. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad Bendrovė, parengusi išvadą tik 2017-05-30 (po penkių mėnesių), pažeidė Aprašo 13 punkto reikalavimus (pažymos 8.5 punktas). Išvadą 2017-05-31 raštu Bendrovė pateikė Savivaldybei (prašydama inicijuoti infrastruktūros objektų išpirkimo procesą) ir Pareiškėjams;

2) Savivaldybė, gavusi Bendrovės išvadą, kad infrastruktūros objektai yra reikalingi ir tinkami viešajam geriamojo vandens tiekimui ir nuotekų tvarkymui, organizavo (Aprašo 16 punktas; pažymos 8.5 punktas) infrastruktūros objektų vertinimą (teisės aktų nustatyta tvarka parinko nepriklausomą turto vertintoją).

Pareiškėjams nuosavybės teise priklausančių infrastruktūros objektų vertinimo metu dalyvavo ir Pareiškėjai;

3) Savivaldybė **2017-10-13** raštu pateikė Bendrovei pasiūlymą išpirkti infrastruktūros objektus bei pateikė turto vertintojų ataskaitą. ***Pažymėtina, kad Pareiškėjams turto vertintojų ataskaita nebuvo pateikta, jie nebuvo informuoti apie tokio Savivaldybės sprendimo priėmimą, taigi, Savivaldybė pažeidė Aprašo 19 punkto nuostatas*** (pažymos 8.5 punktas).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Pareiškėjams Savivaldybė nepateikė jiems nuosavybės teise priklausančio turto vertinimo ataskaitos, kurioje buvo nurodyta siūlomų išpirkti infrastruktūros objektų vertė. Vadovaujantis Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo nuostatomis (pažymos 8.4 punktas), turto vertinimo ataskaita yra užsakovo nuosavybė (nagrinėjamu atveju užsakovas yra Savivaldybė) ir gali būti teikiama tretiesiems asmenims arba viešinama užsakovo nuožiūra.

Pažymėtina, kad Savivaldybė yra įpareigota (pažymos 8.5 punktas) organizuoti išperkamu infrastruktūros objektų vertinimą (parinkti nepriklausomus turto vertintojus, sudaryti su jais sutartį ir kita; pažymos 8.5 punktas), o, vadovaujantis teisingumo, proporcingumo principais, už paimamą turtą (nagrinėjamu atveju – už išperkamą) turi būti teisingai atlyginama (pažymos 17 punktas). Todėl, Seimo kontrolierės nuomone, nagrinėjamu atveju Pareiškėjai (siūlomų išpirkti infrastruktūros objektų savininkai) turėtų žinoti, kaip įvertintas jų turtas, kokia yra jo rinkos vertė (nagrinėjamu atveju tai nepripažinta komercine paslaptimi, informacija apie objektų vertę Seimo kontrolieri pateikta be apribojimų). Be to, Savivaldybė, būdama atsakinga už tinkamą geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo organizavimą Savivaldybės teritorijoje, siekdama, kad Pareiškėjų valdoma geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, reikalinga ir tinkama viešosioms paslaugoms užtikrinti (reikalingumą ir tinkamumą rodo tai, kad Bendrovė iki šiol naudoja Pareiškėjams priklausančius infrastruktūros objektus), būtų išpirkta Bendrovės nuosavybėn arba dėl objektų eksploatavimo būtų sudarytos sutartys, vadovaudamasi protingumo kriterijais, veiklos skaidrumo principu (VSĮ 4 straipsnis), pagal kurį, Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma, ***galimai turėjo pateikti*** (arba bent spręsti šį klausimą bei motyvuotai nurodyti nepateikimo priežastis) informaciją apie nustatytą infrastruktūros objektų vertę;

4) Bendrovė, gavusi Savivaldybės siūlymą (2017-10-13) išpirkti Pareiškėjams priklausančius infrastruktūros objektus, ***tik 2018-02-27*** raštu pasiūlė Pareiškėjams sudaryti infrastruktūros objektų pirkimo–pardavimo sutartį bei pateikė siūlomų išpirkti objektų kainas (pažymos 7.13.7 punktas). Taigi, Bendrovė pažeidė Aprašo 20 punkto nuostatas, pagal kurias ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo iš Savivaldybės gauto siūlymo Bendrovė turėjo pateikti Pareiškėjams siūlymą sudaryti sutartį.

Seimo kontrolierės nuomone, Savivaldybė, vykdydama įstatymų jai priskirtą geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimo funkciją, kartu ir būdama atsakinga (tai jos pareiga) už šios funkcijos tinkamą atlikimą, nekontroliavo Infrastruktūros objektų išpirkimo proceso eigos. Pažymėtina, kad Įstatymu (pažymos 8.2.2 punktas) savivaldybėms nustatyta iniciatyvos teisė (aktyvus vaidmuo) priimant sprendimus dėl infrastruktūros objektų tinkamo perdavimo savivaldybei arba viešojo geriamojo vandens tiekėjui. „Kai svarstomas bendrojo intereso klausimas, valdžios institucijos turi veikti laiku, tinkamai ir nuosekliai“ (pažymos 12 punktas);

5) Pareiškėjai 2018-03-23 raštu (pažymos 7.13.8 punktas) informavo Bendrovę ir

Savivaldybę, kad nesutinka su Bendrovės pasiūlyta išpirkimo kaina, ir pareikalavo pateikti nepriklausomų vertintojų atlikto įvertinimo duomenis, pakvietė Bendrovę ir Savivaldybę dialogui, „kuris leistų pasiekti abi puses tenkinantį susitarimą“.

Pažymėtina, kad Įstatymu savivaldybėms yra nustatytas aktyvus vaidmuo perimant ginčo tinklus viešajam vandens tiekimui (pažymos 8.2.2 ir 12 punktai), todėl Savivaldybė, matydama, kad nesusitariama dėl viešojo vandens tiekimui reikalingų infrastruktūros objektų išpirkimo, vadovaudamasi Įstatymo 16 straipsnio 6 dalimi, turėjo imtis iniciatyvos, kad būtų sudaromos naujos sutartys dėl geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo ir geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo bei sutariama dėl atlyginimo už naudojamą infrastruktūros objektais. Deja, Savivaldybė tokios iniciatyvos nesiėmė iki šios pažymos surašymo dienos.

Pažymėtina, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje nustatyta kiekvieno asmens teisė į gerą administravimą, kuri reiškia, kad institucijos reikalus turėtų tvarkyti nešališkai, teisingai ir per kiek įmanomai trumpesnę laiką (Pagrindinių teisių chartijos 41 str. 1 d.). Terminai suteikia stabilumo, aiškumo teisiniuose santykiuose. „Terminai sprendimo priėmimui yra skirti užtikrinti, kad administracinis procesas nebūtų pernelyg ilgai užtęsiamas, o viešojo administravimo subjektai įvykdytų jiems pavestą kompetenciją (2013 m. spalio 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A602-1189/2013).“

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių“ (pažymos 9.4 punktas);

15.4.3. *dėl infrastruktūros objektų vertės*

Įvertinus Skundo tyrimui pateiktą informaciją, nustatyta, kad Bendrovės siūloma infrastruktūros objektų išpirkimo kaina (pažymos 7.13.7 punktas) yra žymiai mažesnė (ekonominio arba kito tokios kainos pagrindimo Bendrovė nepateikė) nei nekilnojamojo turto registre (pažymos 1.13.4 punktas) nurodyta ir nepriklausomų turto vertintojų (pažymos 7.13.3 punktas) nustatyta minimų objektų vertė. Pažymėtina tai, kad objektų išpirkimo kaina yra viena iš pirkimo–pardavimo sutarties sąlygų, dėl kurios šalys turi susitarti. Vadovaujantis Civilinio kodekso (CK) 6.198 straipsnio nuostatomis, „Jeigu sutarties kainą turi nustatyti viena šalis ir tokiu būdu nustatyta kaina aiškiai neatitinka protingumo kriterijų, tai nepaisant šalių susitarimų sutarties kaina turi būti pakeista protingumo kriterijus atitinkančia kaina.“ Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Seimo kontrolierė netiria skundų, kilusių iš civilinių teisinių santykių, taigi, aplinkybių dėl objektų išpirkimo kainos tyrimas Seimo kontrolierės kompetencijai nėra priskirtas. Tuometis Seimo kontrolierius 2018-06-07 raštu Nr. 4D-2018/2-705 Pareiškėjus informavo, kad ginčas dėl išpirkimo kainos sprendinys teisme.

Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį į tai, kad tyrimu nustatyta, jog Bendrovė iki šiol panaudos sutarties pagrindu (naudoja objektus nuo 2013-07-08, panaudos sutartis sudaryta tik 2015-02-10) naudoja Pareiškėjams priklausančius infrastruktūros objektus (tik Savivaldybės teritorijoje geriamąjį vandenį bei teikia nuotekų tvarkymo paslaugą).

Pažymėtina, kad Bendrovė priėmė sprendimą ***išpirkti objektus ir apie tai informavo Savivaldybę*** (taigi, jie atitiko reikalingumo ir tinkamumo kriterijus, numatytus Aprašo 6 ir 7 punktuose). Savivaldybė turėjo teisę priimti sprendimą nesiūlyti Bendrovei išpirkti infrastruktūros objektų, o rekomenduoti Bendrovei toliau naudoti objektus panaudos sutarties pagrindu (informavus Pareiškėjus apie sprendimą, kurį jie būtų galėję skusti teisės aktų nustatyta tvarka administraciniam teismui). Jeigu Pareiškėjai būtų atsisakę parduoti infrastruktūros objektus arba nesutiktų dėl kainos, Savivaldybės iniciatyva (Aprašo 22 punktas; pažymos 8.5 punktas) turėjo būti tariamasi (sudaromos sutartys) dėl tolesnio infrastruktūros naudojimo ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo bei atlyginimo už naudojamą nustatymo.

Seimo kontrolierės nuomone, Pareiškėjų lūkesčiai, kad jiems nuosavybės teise priklausantys infrastruktūros objektai bus išpirkti vadovaujantis galiojančių teisės aktų nuostatomis, nebuvo patenkinti.

Bendrovė yra Savivaldybės kontroliuojama įmonė, tačiau Savivaldybė taip pat nepateikė (ir

iki šiol to nepadarė) Pareiškėjams motyvuoto paaiškinimo dėl siūlomos išpirkimo kainos pagrindimo (Pareiškėjai ne kartą prašė pateikti vertintojų ataskaitą), netgi nesiima iniciatyvos derybų būdu spręsti šį klausimą, nors Pareiškėjai ne vieną sykį to prašė, netgi patys ėmėsi iniciatyvos ir organizavo susitikimą Savivaldybėje. Dar kartą pažymėtina tai, kad Savivaldybė yra atsakinga už tinkamą jai nustatytos savarankiškosios funkcijos atlikimą (pažymos 8.1 punktą).

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog viešojo administravimo institucijų veikla turi būti organizuojama taip, kad asmenims (pareiškėjams), besikreipiantiems į šias institucijas, nekiltų pagrįstų abejonių dėl institucijos nešališkumo ir objektyvumo;

15.4.4. *dėl trišalės sutarties*

Vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektų statyba, jeigu objektų statytojas nėra viešasis geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas ir savivaldybės institucija, galima, **kai šių objektų statyba numatyta geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros plane ir (arba) yra sudaryta trišalė savivaldybės institucijos, viešojo geriamojo vandens tiekėjo ir nuotekų tvarkytojo ir objektų statytojo (užsakovo) sutartis**. Tokioje sutartyje numatomi statybos terminai, finansavimo šaltiniai, šio objekto naudojimo (eksploatavimo) sąlygos ir nuosavybės teisių perleidimo savivaldybei arba viešajam geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui terminai, tvarka ir kitos sąlygos. Tos pačios nuostatos galiojo ir 2006 m. liepos 13 d. patvirtintame Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme.

Pažymėtina, kad šiuo tyrimu nustatyta, jog tarp Pareiškėjų, Savivaldybės ir Bendrovės niekada nebuvo sudaryta trišalė sutartis (Savivaldybė tokios sutarties nepateikė). Tai pažymėjo savo rašte ir Aplinkos ministerija (pažymos 4.1 punktą).

16. *Dėl Aprašo (pažymos 8.5 punktą) nuostatų tikslinimo*

Seimo kontrolierės nuomone, įvertinus teisinį reglamentavimą (aktuali Aprašo redakcija galioja nuo 2015-03-18), tikslintinos Aprašo nuostatos:

1) Aprašo 19 punkte nustatyta, kad savivaldybės institucija **priima sprendimą** dėl viešajam geriamojo vandens tiekimui ir (arba) nuotekų tvarkymui reikalingo ir tinkamo geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros objekto, paviršinių nuotekų tvarkymui reikalingo ir tinkamo paviršinių nuotekų tvarkymo **infrastruktūros objekto išpirkimo savivaldybės nuosavybėn arba teikia** viešajam geriamojo vandens tiekėjui **pasiūlymą išpirkti** reikalingą ir tinkamą paviršinių nuotekų tvarkymo **infrastruktūros objektą**. Toliau šiame punkte nurodoma, kad **apie priimtą sprendimą informuojamas viešasis geriamojo vandens tiekėjas ir infrastruktūros objekto savininkas**. Taigi, nėra aiškiai reglamentuota, ar pasiūlymo teikimas viešajam geriamojo vandens tiekėjui išpirkti objektus taip pat laikytinas savivaldybės sprendimu, apie kurį reikia informuoti infrastruktūros objekto savininką, ar ne. Seimo kontrolierės nuomone, reikėtų suvienodinti šias nuostatas, reglamentuojant, kad abiem atvejais infrastruktūros objekto savininkas turėtų būti informuojamas;

2) šio tyrimo metu paaiškėjo, kad Apraše tikslinga numatyti savivaldybės pareigą pateikti infrastruktūros objektų savininkams jų turto vertinimo ataskaitą arba motyvuotai nurodyti priežastis, kodėl atsisakoma tai padaryti. Manytina, kad tuomet galimai greičiau būtų sprendžiami geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros perėmimo (išpirkimo) klausimai (vyktų derybos), išvengiama ginčų dėl kainos, kartu ir skundų; objektų savininkams nekiltų abejonių dėl pareigūnų šališkumo.

Vadovaujantis Aprašo nuostatomis, infrastruktūros objektų vertę nustato nepriklausomi turto vertintojai. Skundo tyrimo metu paaiškėjo, kad Bendrovės siūlyta infrastruktūros objektų išpirkimo kaina yra mažesnė nei nepriklausomų turto vertintojų nustatyta ir ataskaitoje nurodyta. Taigi, darytina išvada, jog į turto vertintojų nustatytą infrastruktūros objektų vertę nebuvo atsižvelgta (pažymos 7.13.3, 7.13.4, 7.13.7 punktai). Tai sukėlė Pareiškėjų nepasitenkinimą, abejones Savivaldybės pareigūnų, Bendrovės darbuotojų veiksmais (neveikimu).

Seimo kontrolierės nuomone, įvertinus tai, kad, Savivaldybei organizavus išperkamų objektų

vertinimą, minimų objektų vertinimą atliko nepriklausomi turto vertintojai; sprendžiant klausimą dėl infrastruktūros objektų išpirkimo, išpirkimo kaina (už paimamą turtą turi būti teisingai atlyginama; pažymos 17 punktą) būtent ir lemia sėkmingą derybų tarp infrastruktūros objektų savininkų ir viešojo geriamojo vandens tiekėjo baigtį. Todėl, Seimo kontrolierės nuomone, tikslinga Apraše nustatyti savivaldybėms pareigą nepriklausomų turto vertintojų ataskaitą pateikti planuojamų išpirkti infrastruktūros objektų savininkams.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad teisėkūros principais vadinami tam tikri imperatyvūs reikalavimai, keliami teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Pagal Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatas, teisėkūroje vadovaujamosi šiais principais: ***pagarbos asmens teisėms ir laisvėms*** – reiškiančiu, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų; ***efektyvumo*** – reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus; ***aiškumo*** – reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas.

Konstitucinio Teismo 2004-12-13 nutarime konstatuota: „Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami; įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti ***aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios.***“

Seimo kontrolierės nuomone, Aplinkos ministerijai teiktina rekomendacija dėl Aprašo nuostatų tobulinimo.

17. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnį, nuosavybė yra neliečiama ir gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginant. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (2006 m. kovo 14 d., 2008 m. gegužės 20 d. ir kt. nutarimuose) ne kartą konstatavo, kad savininkas turi teisę su jam priklausančiu turtu atlikti bet kokius veiksmus, naudoti savo turtą ir lemti jo likimą bet koku būdu, kuriuo nepažeidžiamos kitų asmenų teisės ir laisvės. Niekas negali paimti nuosavybės savavališkai ir ne teisės pagrindu. Kiti asmenys turi nepažeisti savininko nuosavybės teisių, o valstybė turi pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsینimosi į ją ir kitų pažeidimų. Nuosavybės savininkui konstituciškai garantuojama teisė savo nuožiūra valdyti, naudoti nuosavybės teisės objektą ir juo disponuoti.

18. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad Savivaldybės, kuri yra atsakinga už tinkamą geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimą savivaldybės teritorijoje (savarankiškoji funkcija), veiksmai organizuojant infrastruktūros objektų išpirkimo iš Pareiškėjų procesą buvo nepakankami: Apraše nustatytu terminu neinformavo Pareiškėjų apie Savivaldybės Bendrovei pateiktą siūlymą išpirkti infrastruktūros objektus, nemotyvavo atsisakymo pateikti infrastruktūros objektų vertinimo ataskaitą, Bendrovė pateikė Pareiškėjams siūlymą sudaryti pirkimo–pardavimo sutartį pažeisdama Apraše nustatytus terminus (sutartis nesudaryta iki šiol), siūloma išperkamų infrastruktūros objektų kaina nepagrįsta dokumentais.

Ši Pareiškėjų skundo dalis pripažintina pagrįsta.

***Dėl Savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo),
nagrinėjant Pareiškėjų prašymus, skundus***

19. Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes bei į teisinį reglamentavimą, konstatuotina:

19.1. Pareiškėjai skundžiasi, kad negavo Savivaldybės atsakymų į pateiktus skundus.

19.2. *Nagrinėjamu atveju:*

19.2.1. tyrimo metu nustatyta, kad Savivaldybė užsakė Pareiškėjams nuosavybės teise priklausančių infrastruktūros objektų (turto) nepriklausomą vertinimą. Pareiškėjai 2018-01-04, 2018-02-15, 2018-03-23 (pažymos 7.13.5, 7.13.6, 7.13.8 punktai) kreipėsi į Savivaldybę ir į Bendrovę, prašydami pateikti nepriklausomų turto vertintojų ataskaitą. Savivaldybė neatsakė nė į vieną prašymą / skundą;

19.2.2. Pareiškėjai 2018-06-14 raštu pakartotinai kreipėsi į Savivaldybę, prašydami pateikti infrastruktūros objektų vertinimo ataskaitą. Savivaldybė į šį prašymą atsakė 2018-06-20 raštu (pažymos 4.2 punktas). Savivaldybės atsakymas kritikuotinas, nes jame nepateikti motyvai, kodėl atsisakoma pateikti Pareiškėjams objektų vertinimo ataskaitą (rašte apie vertinimo ataskaitą apskritai nepasisakoma).

19.3. Vertinant pirmiau nustatytas aplinkybes, pažymėtina, kad Savivaldybė pažeidė Viešojo administravimo įstatymo, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatas (pažymos 8.3, 8.5 punktai): neinformavo Pareiškėjų apie jų prašymų nenagrinėjimo priežastis (VAĮ 14 straipsnis), 2018-06-20 atsakymas parengtas neatsižvelgus į prašymo turinį (Prašymų nagrinėjimo taisyklių 35 punktas), prašomas dokumentas nepateiktas ir nenurodyti šio neveikimo motyvai, neišaiškinta apskundimo tvarka.

20. „Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustatčius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Konstitucinio Teismo 1999-05-11 nutarimas, 2004-11-05 išvada) [...]“.

Konstitucijos 29 straipsnyje yra įtvirtintas visų asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams principas. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio turinį Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad šio principo turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant. Šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pačius faktus savavališkai vertinti skirtingai. Visų asmenų lygybės principas reiškia ir tai, kad atitinkamos rūšies santykių subjektams – visiems vienodais požymiais pasižymintiems asmenims (jų grupėms) turi būti taikomas tas pats įstatymas ar kitas teisės aktas – tas pats vienodas, visiems tos kategorijos subjektams bendras, lygus matas. Vienodai turi būti taikomos tiek materialiosios, tiek proceso teisės normos“ (pažymos 9 punktas).

Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (arba kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikiama paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje – įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“ (2013-03-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013)“ (pažymos 10 punktas).

21. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad Savivaldybės pareigūnai pažeidė Viešojo administravimo įstatymo, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatas.

Ši Pareiškėjų skundo dalis pripažintina pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

22. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia

X, Y, A, B, C skundo dalį dėl Kauno miesto savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant su infrastruktūros objektų išpirkimu susijusius klausimus, pripažinti pagrįsta.

23. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia

X, Y, A, B, C skundo dalį dėl Kauno miesto savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant prašymus / skundus, pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

24. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8, 14, 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė rekomenduoja:

24.1. *Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriui:*

24.1.1. vadovaujantis GVTNTĮ nuostatomis, imtis iniciatyvos organizuojant Savivaldybės, Bendrovės atstovų ir Pareiškėjų susitikimą infrastruktūros objektų išpirkimo (kainos, išpirkimo sąlygų) klausimams spręsti;

24.1.2. imtis administracinių, teisinių priemonių užtikrinant, kad, sprendžiant klausimus dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros išpirkimo ir perdavimo savivaldybės arba viešojo geriamojo vandens tiekėjo ir nuotekų tvarkytojo nuosavybėn, būtų vadovaujamosi galiojančių teisės aktų nuostatomis (dėl terminų, informacijos apie priimtus sprendimus teikimo);

24.1.3. imtis administracinių, teisinių priemonių užtikrinant, kad rengiant, teikiant asmenims atsakymus į jų prašymus / skundus būtų vadovaujamosi Viešojo administravimo įstatymo, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis;

24.2. *Aplinkos ministerijai* – atsižvelgus į šio tyrimo išvadų 16 punktą bei vadovaujantis teisinės valstybės principu „valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“, nuosavybės apsaugos, teisėkūros principais, spręsti klausimą dėl Aprašo nuostatų (dėl infrastruktūros objektų savininkų informavimo apie priimtus sprendimus (siūlymus) išpirkti objektus, turto vertinimo ataskaitų pateikimo infrastruktūros objektų savininkams (arba reikalavimo motyvuotai nurodyti priežastis, kodėl negalima pateikti); išperkamų infrastruktūros objektų kainos nustatymo) tikslinimo.

Prašytume apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierę ir Pareiškėjus informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Milda Vainiūtė